

альбо хоць магазынам беларускі язык не паварочваецца. Крама — слова паважнае. А *аўталаўка* — гэта прыкрая непазьбежнасьць. Паўмашына, паўгандаль, паўтавар... *Аўталаўка* — элемент сацыяльнага разьмеркаваньня. Адна з падпораў калгаснае сыстэмы. Прыедзе — будзе хлеб, не прыедзе... Як і ў тайзе. Аднак у адрозьненьне ад жыхароў тайгі ў беларусаў была альтэрнатыва. Млыны, крамы, корчмы...

Раней *аўталаўка* была часткаю савецкае сыстэмы нарыхтовак сыравіны. Сяляне нарыхтоўвалі сала, масла, воўну, атрымваючы наўзамен з *аўталаўкі* сякую-такую савецкую ежу. У 50-я можна было прыдбаць кітовага мяса, а ў 80-я — канцэнтраваных супоў. Пазьней нарыхтоўшчыкі зьбіралі анучы і косткі. Пазьней — жалезьзе, якое тонамі ўжо ржавела на нашых палетках. Пазьней — садавіну, зь якое гналі мацаваньня напоі і... прывозілі садоодам назад у *аўталаўцы*. Цяпер даўно няма тае сыстэмы. Нікому не здасі лішкі воўны ці яблыкаў. Затое засталася *аўталаўка*.

Будуць каціцца па вясковых дарогах мурзатыя фургоны. *Аўталаўкі*. Бязь іх ніяк. Пакуль няма млыноў, крамаў ды корчмаў...

Аўтобус

Сяргей Харэўскі

Зьявіліся *аўтобусы* ў Беларусі разам зь беларусізацыяй у 1924 годзе. Іх было тады 15. Тых першых, ня новых, ангельскіх ды нямецкіх, размаляваных бальшавіцкімі лэзунгамі ды буржуйскімі рэкламамі. І ездзілі яны толькі ў Менску. Колькі гадоў пазьней зьявіліся *аўтобусы* і ў Заходняй Беларусі. Але гэта былі наўюкція швайцарскія машыны фірмы *Arbonne*, і ў народзе іх звалі папросту *арбонамі*. На мяжы 80-х і 90-х гэтае слоўца ўвайшло было ў лексыкон нэафіцкае беларушчыны — сваё ж слова. Але не прыжылося. *Аўтобус* застаўся *аўтобусам*.

Па вайне *аўтобус* перамог усё, што рухалася. Пераважная колькасьць беларускага люду толькі ім перамяшчаецца па сваёй зямельцы. На працу і на адпачынак, у госьці і дахаты. Па ягоных раскладах жыве цяпер беларус. *Аўтобусных* шляхоў у Беларусі больш за 120 тысяч кілямэтраў. Яны злучылі ўсё. Гэта, пэўна, і ёсьць наш беларускі экватар, які ў тры разы большы за экватар усёй зямлі.

База

Сяргук Сокалаў-Воюш

Пазьчанага расейцамі ад французаў слова *база* не прызнаваў яшчэ Ластоўскі і перакладаў яго цэлым шэрагам сынонімаў: *аснова*, *апора*, *спод*, *ас-тоя*. Няма гэтага слова ні ў слоўніку Яна Станкевіча, ні ў слоўніку Некрашэвіча і Байкова. І ўсё ж *база* нейкім чынам уплішчылася ў нашу мову, а з часам нават пачала адыгрываць у ёй не абы-якую ролю.

„Трэба будзе вырашыць грандыёзныя задачы стварэньня *матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму*“, — сказаў некалі галоўны беларускі камуніст Пётра Машэраў і павёў за сабой народ на рэалізацыю гэтай ідэі. Як грыбы пасля дажджу, пачалі ўзьнікаць на Беларусі, так бы мовіць, „*падбазкі*“ той